

راه‌های تقویت تفکر و کنجکاوی در دانش‌آموزان

از اهداف اساسی برنامه‌های درسی، پرورش قوه‌ی تفکر است و در سایه‌ی تفکر است که می‌توان افرادی فعال، کمال‌گرا، کنجکاو و خلاق تربیت کرد. پرورش مهارت‌های فکری و ذهنی، همواره یکی از اهداف اساسی آموزش و پرورش در برنامه‌های درسی بوده است. یادگیری، برخلاف آنچه معمولاً تصور می‌شود، یک فعالیت انفعالی نیست که ضمن آن، معلم به انتقال معلومات یا مهارت‌هایی اقدام کند؛ یادگیری، فرآیندی است که یادگیرنده از طریق یک‌سری مراحل پیچیده و با استفاده از نیروی تفکر خود به تلقین، ترکیب و تحلیل مهارت‌ها و مطالب آموخته‌شده می‌پردازد. مهم‌ترین وظیفه‌ی مدرسه، این است که فکر کردن و درست‌اندیشیدن را به دانش‌آموزان آموزش دهد. کنجکاوی، یکی از خصوصیات بارز و فراگیر افراد است که آنان را در جهت حقیقت‌جویی سوق می‌دهد؛ بنابراین اگر تعلیم و تربیتی خلاق مدنظر باشد، باید کنجکاوی‌های سالم دانش‌آموزان تقویت گردد. راه‌های زیادی برای تقویت تفکر و کنجکاوی دانش‌آموزان وجود دارد که به برخی از آنها اشاره می‌گردد:

- دانش‌آموزان در نیل به پاسخ سؤالات، تنها به اندازه‌ی احتیاج‌شان هدایت شوند و هیچ سؤالی پیش از آن که دانش‌آموزان در مورد جواب آن تلاش کافی نمایند، پاسخ داده نشود و پیوسته زمانی دانش‌آموزان هدایت گردند که احتمال خطر ناامیدی و دلسردی در پاسخ‌دهی به سؤالات آنان وجود داشته باشد و اگر هم معلم مجبور به پاسخ‌گویی سؤال شود، باید از بیان صریح و کامل پاسخ، خودداری کرده و دانش‌آموزان را به‌سوی یافتن جواب یاری نماید.
- معلمان باید در مقابل پرسش‌ها و صحبت‌های دانش‌آموزان، علاقه، رغبت و کنکاش زیادی نشان دهند، زیرا این نوع رفتار، علاقه و حس جست‌وجوگری را در دانش‌آموزان افزایش می‌دهد؛ به‌ویژه در مورد کودکان دبستانی که بیش از حد تحت‌تأثیر نگرش‌ها، ارزش‌ها و رفتارهای معلمان خود هستند و آنان را به‌عنوان الگوهای خود به‌حساب می‌آورند، باید توجه کافی داشت.
- باید بین سؤال و جواب، فاصله‌ی مناسب و کافی در نظر گرفته شود تا دانش‌آموزان بتوانند افکار و پرسش‌های جدیدی را مطرح نمایند و ذهن خود را به جست‌وجو و کنجکاوی وادارند.
- معلم در گرفتن جواب از دانش‌آموز، نباید هیچ عجله‌ای داشته باشد چون اگر دانش‌آموز از لحاظ زمانی تحت فشار قرار گیرد، مسلماً بدون تأمل و اندیشه، جوابی را مطرح خواهد نمود که احتمال اشتباه در آن بسیار زیاد است.
- باید برای سؤال‌ها، جواب‌ها و صحبت‌های دانش‌آموزان -چه عادی و چه غیرعادی- اهمیت و ارزش قائل شد و با علاقه‌ی بسیار، آن‌ها را مورد توجه قرارداد و به بررسی و تجزیه و تحلیل پرداخت.

فراخوان

فرهنگسرای ارسبارن (۱۱ آذر)

۸۸۸۸۱۴۴

• همایش انتخاب همسر مناسب و

داشتن خانواده شاد و سالم

مدرس: دکتر نوریه ثابت

مرکز ایران زمین

۰۹۱۲۶۸۳۹۱۱۰-۲۲۸۴۰۰۹۸-۸۸۲۵۹۰۲۳

• کارگاه فقط عشق

مدرس: محبوبه حجازی-دکتر نجاتی

مؤسسه راه موفقیت و خلاقیت

سینما ایران: ۲۲۹۰۷۵۹۰-۲۲۹۰۷۴۹۱

می توان سرنوشت را از سر نوشت!

• کارگاه‌های ماهیانه اصول موفقیت

مدرسین: استاد فرهاد مدرس، دکتر امید شفیعی و همکاران

مؤسسه ایرانیان موفق

۸۸۹۱۵۰۰۴-۸۸۹۲۶۰۸۸

• کارگاه‌های موفقیت در زندگی

(قانون جذب، ندای درون، قدرت کلام، اعتمادبه‌نفس و...)

سخنران: معصومه تیموری

• کارگاه‌های تندخوانی

مدرس: سیدحسین عباس‌منش (۸۸۸۰۷۲۰۸-۸۸۸۰۷۶۷۳)

• کارگاه‌های موفقیت در زندگی

(قانون جذب، ندای درون، قدرت کلام، اعتمادبه‌نفس و...)

سخنران: فرشید پاک‌ذات

(قزوین: ۰۹۳۷۶۳۵۷۲۸۷-۰۲۸۲۲۵۶۰۴۱۶)

مؤسسه پرورش اندیشه پیشرو

۲۲۲۱۱۵۵۳-۲۲۲۱۳۴۵۷-۷۷۷۸۰۶۱۰

• آموزش قبل و بعد از ازدواج

مدرس: دکتر مرضیه مشتاقی

• باشگاه خنده، آرامش و نیایش (کارگاه مهرورزی)

مدرسین: محمدرضا سینایی، حمیدرضا خوشنویس

مؤسسه روان‌شناسی و مشاوره امید فردا

دفتر: ۳۳۵۲۲۸۳۳-۳۴

• کارگاه آموزش پویایی ذهن و روش‌های ارتباط مؤثر

در قرن ۲۱ (گروه‌درمانی)

سخنران: استاد شهرام حق‌دوست

• هرگز نباید دانش‌آموزان را به علت سؤال‌هایی که از نظر ما بی‌ربط و بی‌بهره هستند، مورد سرزنش و تمسخر قرارداد، زیرا این کار به شخصیت‌شان لطمه وارد می‌سازد. بی‌اعتنایی نسبت به دانش‌آموز و سؤالی که مطرح می‌نماید، ممکن است موجب ضعف روحیه کنجکاوی در او شود و یا چنان اعتمادبه‌نفس‌اش را کاهش دهد که شاید دیگر هرگز سؤالی را مطرح نکند. این رفتار باید در مورد همه دانش‌آموزان - به‌خصوص آنان که اعتمادبه‌نفس کم‌تری دارند - رعایت شود.

• بهتر است معلمان از روش «حدس‌زدن» که در چارچوب روش اکتشافی‌ست، برای تدریس در کلاس استفاده کنند تا بتوانند در شکل‌گیری عادات درست در دانش‌آموزان، موفق باشند.

• معلم باید از میزان معلومات و ساخت ذهنی دانش‌آموزان اطلاع داشته باشد تا بتواند مطالب را طوری سازماندهی کند که دانش‌آموز به راحتی آن‌ها را در ساخت شناختی خود جای‌داده و به خوبی از آن‌ها بهره‌برد.

• معلم باید دارای روحیه کنجکاوی و ابداع باشد تا بتواند روحیه‌ی فعالی را در دانش‌آموزان ایجاد نماید.

• معلم برای این که بتواند روحیه کنجکاوی، پژوهش، نوآوری و انتقاد را در دانش‌آموزان ایجاد نماید، باید مطابق توانایی، استعداد، تحول ذهنی و زبان اجتماعی آنان سخن بگوید تا در هدایت دانش‌آموزان، موفق‌تر باشد.

• معلم باید بین راهنمایی و عدم راهنمایی دانش‌آموز، تعادل برقرار نماید؛ یعنی نه دانش‌آموز را به‌حال خود رها کند که گیج و مضطرب شود و نه آن قدر به او کمک نماید که نسبت به توانایی خود شک کند و در نتیجه برای فکر کردن و عمل نمودن، به دیگران وابسته باشد. هم‌چنین معلم باید در مورد ارزیابی توان دانش‌آموز دقت کند؛ نه کارهایی را به او واگذار کند که از حدود علاقه و قدرت‌اش خارج باشد و او را نسبت به یادگیری، بدبین سازد و نه توان او را کمتر از آنچه هست، در نظر بگیرد، زیرا این کار موجب می‌شود دانش‌آموز نسبت به خود اعتماد و احترام کافی پیدا نکند.

• به دانش‌آموزان باید براساس رشد و توانایی‌های جسمی و ذهنی‌شان مسؤولیت داد تا بتوانند به‌راحتی از عهده‌ی آن برآیند؛ البته معلم باید پیوسته آنان را مورد تشویق قرار دهد.

• معلم باید به دانش‌آموزانی که به دلایل مختلف از جمله عدم اعتمادبه‌نفس، به وجود و اهمیت استعداد و توانایی‌های خود پی‌نبرده‌اند، کمک کند و از طریق خدمات مشاوره‌ای، آنان را در شناختن استعدادهای‌شان یاری نماید.

• اگر معلم بخواهد در دانش‌آموزان اعتمادبه‌نفس ایجاد کند و آنان را خلاق بار آورد، باید خود نیز دارای اعتمادبه‌نفس بوده و خلاق باشد.

علی پورعلیرضا توتکله

کارشناس ارشد برنامه‌ریزی درسی

به اطلاع کلیه‌ی مؤسسات فرهنگی و مدرسین برگزارکننده‌ی سمینارها و همایش‌ها می‌رسانیم که ماهنامه‌ی روان‌شناسی «شادکامی و موفقیت» آمادگی خود را جهت معرفی زمان برگزاری همایش‌ها و کلاس‌های شما در این صفحه اعلام می‌دارد. علاقه‌مندان می‌توانند جهت کسب اطلاعات بیشتر با شماره تلفن: ۸۸۰۴۲۸۵۵ و یا شماره فکس: ۸۸۲۱۵۲۷۹ خانم «نصیری» تماس حاصل فرمایند.